

സംസ്കൃതഅധ്യാപകസംഗമം

സംസ്കൃതസെമിനാർ 2014 മാർച്ച് 21 വെള്ളിയാഴ്ച ഗവ. കോളേജ് ഓഫ് ടീച്ചർ
എഡ്യൂക്കേഷൻ ഓഡിറ്റോറിയം മാനാഞ്ചിറ കോഴിക്കോട്.

സംസ്കൃതശിക്ഷണം തന്ത്രാണി ഉദ്ദേശ്യാനി ച

ആമുഖം

കേരളത്തിലെ സംസ്കൃതപഠനം പുതിയൊരു ചരിത്രനിർമ്മാണപ്രക്രിയയിലേക്ക് പ്രവേശിക്കുകയാണ്. അത് അടുത്തവർഷം മുതൽ പൊതുവിദ്യാലയങ്ങളിലെ വിദ്യാർത്ഥികൾക്ക് ഒന്നാം ക്ലാസ്സ് മുതൽ സംസ്കൃതപഠനം തുടങ്ങുവാൻ അവസരം ഒരുക്കുന്നു എന്നതാണ്. അടുത്തവർഷം ഒന്നാം ക്ലാസ്സിൽ ചേരുന്ന ഒരു വിദ്യാർത്ഥി ഈ ഭാഷയിൽ തന്നെ ഉപരിപഠനം നടത്തുമെന്ന് സങ്കൽപ്പിച്ച് ഉദ്ദേശ്യങ്ങളും ലക്ഷ്യങ്ങളും തന്ത്രങ്ങളും നാം ആവിഷ്കരിക്കേണ്ടതുണ്ട്. ഇടയ്ക്കവർ സംസ്കൃതഭാഷാപഠനത്തിൽ നിന്ന് കൊഴിഞ്ഞുപോകാൻ പാടില്ലായെന്ന് സാരം. അല്ലെങ്കിൽ ഏത് വിഷയമോ ശാസ്ത്രമോ പഠിച്ചാലും സംസ്കൃതഭാഷയുമായി സമന്വയിക്കാനുള്ള അവന്റെ സാമർത്ഥ്യം ഇന്നത്തെ സംസ്കൃതഅധ്യാപകൻ വിതരണം ചെയ്യണം. അതിനുള്ള തയ്യാറെടുപ്പ് നാം നടത്തണം. ഇതിന്റെ ഭാഗമായി ചെയ്യാവുന്ന പ്രവർത്തനങ്ങളുടെ ചെറിയ സൂചകങ്ങൾ മാത്രമാണിത്. ഇതിനെ വിപുലമാക്കി അതത് സമയത്ത് വിതരണം ചെയ്യേണ്ടതുമാണ് നാം.

1. ഒന്നാം ക്ലാസ്സ് മുതൽ സംസ്കൃതഭാഷാപഠനം സംസ്കൃതത്തിൽ ആകട്ടെ. കുട്ടികളുടെ നിലവാരമനുസരിച്ച് പ്രദേശത്തിന്റെ പ്രത്യേകതയും കണക്കാക്കി സംസ്കൃതഭാഷയിലേക്ക് ആകർഷിപ്പിക്കാം.
2. മിക്കവാറും വിദ്യാലയങ്ങളിൽ സംസ്കൃതഭാരതിയുടെ സരളസംസ്കൃതപുസ്തകങ്ങൾ ഡി.പി.ഐ. ലഭ്യമാക്കിയിട്ടുണ്ട്. അവ ഉപയോഗിക്കണം.
3. ആധുനികസാങ്കേതികമാധ്യമങ്ങളിൽ സംസ്കൃതക്ലാസ്സുകൾ ദൃശ്യരൂപത്തിലും ലഭ്യമാണ്. മാസത്തിൽ മൂന്ന് പ്രാവീശ്യമെങ്കിലും അവ കുട്ടികൾക്ക് കാണാൻ അവസരം ഒരുക്കണം.
4. എങ്ങനെ എൽ.പി, യു.പി, എച്ച്.എസ് ക്ലാസ്സുകളിൽ സരളസംസ്കൃതമാധ്യമത്തിൽ പഠിപ്പിക്കാമെന്നത് നിരന്തരം ചിന്തിക്കണം ചർച്ചചെയ്യണം.
5. സംസ്കൃതം ഒരു ശാസ്ത്രീയഭാഷയാണ്. ഉച്ചാരണത്തിന് പ്രാധാന്യമുണ്ട്. പൊതു സമൂഹത്തിൽ സംസ്കൃതത്തിന്റെ സ്വാധീനം കൊണ്ട് ഭാഷയിലും ഉച്ചാരണത്തിലും മികവ് വർദ്ധിപ്പിക്കാമെന്ന് ഓരോ വിദ്യാലയങ്ങളിലും തെളിയിക്കാൻ നാം ശ്രദ്ധാലുക്കളാവണം. വിദ്യാലയത്തിലെ ഏതൊരു വിദ്യാർത്ഥിയുടേയും ഉച്ചാരണത്തിൽ സംസ്കൃതഅധ്യാപകന് ഇടപെടാൻ സാധിക്കും. ഉച്ചാരണപ്രാധാന്യമുള്ള ക്ലാസ്സുകൾ തന്നെ സംഘടിപ്പിക്കാവുന്നതാണ്. തുടർന്ന് സംസ്കൃതപഠനത്തിന്റെ ഉദ്ദേശ്യത്തെപ്പറ്റിയും ചിലതന്ത്രങ്ങളെപ്പറ്റിയും വിവിധസന്ദർഭങ്ങളിൽ ആചാര്യന്മാർ സൂചിപ്പിച്ച വിഷയങ്ങൾ സംഗ്രഹിക്കാം.

संस्कृतशिक्षणस्य उद्देश्यानि ।

शिक्षणक्षेत्रे पाठ्यविषयाणां उद्देश्यानि निश्चितानि भवन्ति । पूर्वनिश्चितउद्देश्यानुगुणं शिक्षकेण शिक्षणस्य मूल्याङ्कनं सुकरं भवति । भाषाशिक्षणस्य उद्देश्यानि विषयशिक्षणस्य उद्देश्येभ्यो भिन्नानि भवन्ति । भाषाशिक्षणेऽपि मातृभाषाशिक्षणस्य उद्देश्येभ्यः अन्यभाषाशिक्षणस्य उद्देश्यानि भिन्नानि भवन्ति । अत्र संस्कृतस्य स्थितिः विचित्रा भवति । यद्यपि भाषास्ति संस्कृतं तथापि विषयरूपेण अस्याः महत्वमस्ति । भाषारूपेण व्यवहाराभावेऽपि मातृभाषास्वरूपेण साम्यं भजते । संस्कृतं भारतीयसंस्कृतेः आधारः माध्यमं च भवति । अतः संस्कृतशिक्षणस्य उद्देश्यानि महत्वपूर्णानि भवन्ति ।

१. ग्रहणात्मकम् उद्देश्यम्

भाषायाः ग्रहणात्मकपक्षो नाम मौखिकविचारान् श्रुत्वा अर्थग्रहणं, लिखितविचारान् पठित्वा अर्थग्रहणम् । छात्राः संस्कृते मौखिकरूपेण लिखितरूपेण च अभिव्यक्तान् विचारान् ज्ञातुं समर्थाः भवेयुः ।

२. अभिव्यक्त्यात्मकम् उद्देश्यम् ।

भावाभिव्यक्तिः द्विधा भवति । मौखिकरूपेण लिखितरूपेण च । अतः छात्राः सरलसंस्कृते शुद्धतया भाषितुं समर्थाः स्युः, तथा च सरलसंस्कृते स्वीयविचारान् लिखितरूपेण प्रकटयितुं समर्थाः स्युः । प्रायः संस्कृतशिक्षणे अध्यापकैः ग्रहणात्मकपक्षस्यैव महत्त्वं दीयते ।

३. सांस्कृतिकम् उद्देश्यम् ।

संस्कृतभाषायाः रक्षणेनैव भारतीय संस्कृतिः सुरक्षिता भवति । भारतस्य गौरवरक्षणार्थं संस्कृतेः रक्षणम् आवश्यकम् ।

४. आध्यात्मिकम् उद्देश्यम् ।

संस्कृतभाषायाः बहवः गम्भीराः आध्यात्मिकविचाराः सरलातिसरलरूपेण प्रतिपादिताः सन्ति । (रामायणम्, महाभारतम्, पुराणानि इत्यादीनि)

५. नैतिकम् उद्देश्यम् ।

जीवनमूल्यानां ज्ञानं शिक्षायाः परमुद्देश्यमस्ति । संस्कृते पञ्चतन्त्र-हितोपदेशादयः बहवः नीतिकथाः चाणक्यनीतिः विदुरनीतिः सुभाषितानि इत्यादि बहवः उपलभ्यन्ते । प्रारम्भकालादेव नैतिकोद्देश्यस्य स्वीकरणेन छात्राणां सच्चरित्रतायाः व्यक्तित्वस्य विकासः भवति ।

६. मनो विनोदात्मकम् उद्देश्यम् ।

संस्कृतसाहित्ये काव्यानां नाटकानां च माध्यमेन रसानुभूतिः प्राप्तुं शक्यते । प्रहेलिकाः चाटुश्लोकाः च अत्र उदाहरणम् ।

७. ज्ञानात्मकम् उद्देश्यम् ।

छात्राः संस्कृतभाषायाः स्वरूपस्य व्याकरणनियमानां च सम्यक् ज्ञानं प्राप्नुयुः । संस्कृतग्रन्थेषु निगूढानां विषयानां अपि ज्ञानं प्राप्नुयुः । शास्त्रग्रन्थाः बहवः सन्ति ।

शिक्षणतन्त्राणि ।

अत्र अध्यापकः शब्दतले वाक्यतले आशयतले च तन्त्राणि आविष्कृत्य प्रयोगं कुर्यात् । प्राथमिकस्तरे शब्दानाम् उच्चारणं लेखनं च कारयतु । अत्र अभ्यासपुस्तकम्, सुलेखावलिः इत्यादीनि पुस्तकानि उपयोक्तुम् अर्हति ।

लेखन अभ्यासः - १ (चित्राणि उपयोक्तुम् अर्हति ।)

१. क स्त पु म्
२. कः का
३. हः सिं
४. ति ख लि
५. ठ अ त् प
६. त्वा ठि प

लेखन अभ्यासः - २ (उचितम् रूपम् अन्विष्यन्तु !)

समुद्रः -	समद्रः	समुदः	सभुद्रः	समुद्रः
स्वस्थः -	सुस्थः	स्वस्थः	स्वस्यः	स्वस्थ

उच्चारणलेखनाभ्यासः ।

व - ब	य - थ	म - भ	ट - ढ	ध - घ
दृष्टिः -	दृप्तः	द्रष्टा	दृष्ट्वा	
प्रवीणः -	प्रकारः	प्रष्टा	पृष्टः	

पठनपाठनतन्त्राणि श्रवण-भाषण-पठन-लेखनतलेषु विचिन्त्य पाठयेयुः (कौशलबोधिनी पुस्तकं परिशीलयन्तु)

छात्राणां भाषासौष्टवं परमं लक्ष्यम् । अत्र अधोदत्तसूचनाः अवगच्छन्तु ।

भाषासौष्टवम्

निरर्गलता	शुद्धता	शैली	शब्दसम्पत्तिः
↓	↓	↓	↓
सहजता	लिङ्गज्ञानम्	सारल्यम्	सामान्यशब्दाः
स्पष्टता	वचनज्ञानम्	अर्थगाम्भीर्यम्	पर्यायशब्दाः
वेगः	विभक्तिज्ञानम्	औचित्यम्	क्रियावाचकाः
स्वरः	शब्दनिश्चयः	विशिष्टप्रयोगः	आधुनिकशब्दाः

एतदनुसारं (स्तरं परिशील्य) तन्त्राणि अभ्यासाः च आरचनीयाः ।

आदर्शसंस्कृतशिक्षकस्य गुणाः

सामान्य शिक्षकेषु ये गुणाः भवन्ति ते तु संस्कृतशिक्षकेऽपि भवेयुरेव। तदरिच्य अधोनिर्दिष्टाः गुणाः संस्कृतशिक्षकेषु अपेक्ष्यन्ते।

१. संस्कृतभाषायाः सम्पूर्णदक्षता।
२. संस्कृतसाहित्यस्य ज्ञानम्।
३. सांस्कृतिकचेतना।
४. कुशलसंप्रेषकः। (संप्रेषण आधारेणैव प्रभावपूर्ण शिक्षणं भवति। ज्ञात्वापि संप्रेषणकौशलाभावे अध्यापकाः छात्रान् सम्यक् बोधयितुं न शक्नुवन्ति। अतः द्वयमपि तस्मिन् स्यात्। ज्ञानं प्रेषणकौशलं च।)
५. कुशलः अभिप्रेरकः
६. नूतनविधीनां ज्ञानम्
७. वैज्ञानिकदृष्टिः।
८. इतरविषयाणां ज्ञाता।
९. कुशलाभिनेता।
१०. निष्पक्षव्यवहारः
११. सृजनात्मकता।
१२. संस्कृतप्रचारे रुचिः।
१३. संस्कृतसम्भाषणशिविरचालनसामर्थ्यम्।

डॉ. पी.के. शङ्करनारायणः

9447592796

dr.pksnarayanan@gmail.com